

УДК 327.01(477+498)“2014”

Мателешко Ю. П.
кандидат історичних наук,
доцент кафедри країнознавства,
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”
(Україна, Ужгород), mateleshko@yandex.ua

Відносини України та Румунії в контексті українсько–російського протистояння 2014 р.

Здійснено аналіз відносин України та Румунії на фоні українсько–російського конфлікту 2014 р. Особливу увагу приділено позиції офіційних представників Бухареста щодо кризових подій в Україні. З'ясовано, що Румунія з перших днів українсько–російського протистояння послідовно підтримує територіальну цілісність і суверенітет України та засуджує агресивні дії РФ. Позиція румунської сторони пояснюється її прагненням чітко дотримуватись офіційного курсу ЄС та НАТО, а також загрозою національній безпеці з боку Росії, яка, шляхом дестабілізації геополітичної ситуації у Чорноморському регіоні, несе серйозні ризики для Румунії та її сусідів.

Ключові слова: Україна, Румунія, українсько–російський конфлікт, двостороннє співробітництво, національна безпека, регіональна безпека.

На початку 2014 р. в Україні відбулися епохальні події, які привели до влади проєвропейські сили та спричинили інтервенцію Росії. Остання, анексувавши Крим і дестабілізуючи ситуацію у східних областях України, порушила баланс безпеки у Східній Європі. Широка підтримка України з боку світової спільноти, насамперед ЄС та США, стала головним стримуючим чинником, який не дав РФ розширити агресивні дії. Як член Євросоюзу, а також керуючись власними геополітичними інтересами у Чорноморському регіоні, Румунія зайняла чітку і послідовну позицію підтримки української сторони та засудження експансіоністських дій Росії.

У 2014 р. опубліковано декілька статей, присвячених відносинам України та Румунії у контексті загострення українсько–російських взаємин. Це, зокрема, публікації публіцистичного характеру, присвячені “вигодам” Румунії, яку не полишає прагнення стати “великою”, від конфлікту в Україні [2; 14]. М.Гончар та ін. автори [1] зосередили увагу на перспективах нових можливостей для двох держав–партнерів (зміцнення політичної довіри, кооперація в галузі виробництва, торгівлі, енергетичної і регіональної безпеки тощо), які виникають на тлі російсько–українського конфлікту. На окрему увагу заслуговує аналітична стаття П.Макаренка “Румунія: погляд на врегулювання українсько–російської кризи”, в якій ставлення румунської сторони до українського конфлікту розглядається у контексті стратегічних інтересів Москви та Бухареста у Чорноморському регіоні [4]. Серед румунських дослідників потрібно виділити Ю.Кіфу, який у своїй книзі “Prospective of Ukraine Crisis: Scenarios for a mid–long term evolution” на основі оцінок нинішньої ситуації пропонує коротко–, середньо– та довгострокові прогнози розвитку подій в Україні та навколо неї [18]. Також слід відмітити аналітичну записку групи “Geostrategy”, присвячену прогнозуванню напрямків стратегії Румунії у світлі української кризи 2014 р. [3]. Зважаючи на неповне висвітлення названої проблеми, спробуємо більш ширше та послідовніше розкрити відносини між Україною та Румунією на тлі українсько–російської кризи 2014 р.

Після усунення від влади В.Януковича та початку втручання Росії у внутрішні справи України, Румунія, як в рамках європейських та євроатлантичних структур,

так і на двосторонній основі, почала активний діалог з метою мирного врегулювання українсько–російського конфлікту.

Вже 24 лютого міністр закордонних справ Румунії Тітус Корлецян на засіданні Вишеградської групи закликав до продовження зусиль по стабілізації внутрішньої ситуації в Україні. Він також підкреслив важливість відкритого політичного діалогу та прийняття рішення, яке призведе до закінчення політичної кризи в країні і продовжить зусилля, спрямовані на зближення з ЄС [28]. На зустрічі з генеральним секретарем НАТО Андерсом Фог Расмуссеном Т.Корлецян підтвердив підтримку Румунією спільної позиції, прийнятої 2–го березня 2014 Північноатлантичною радою, яка засудила військові дії Росії в українському Криму, підтримала суверенітет і територіальну цілісність України і заклала РФ поважати багатосторонні та двосторонні зобов'язання [30]. Глава румунської дипломатії наголосив на необхідності дотримання Росією Статуту ООН, а також норм і принципів ОБСЄ [30].

10 березня Т.Корлецян, в рамках робочого візиту до Києва, провів зустріч з в.о. Президента України О.Турчиновим і прем'єр–міністром А.Яценюком. Останній, зокрема, подякував главі МЗС Румунії як за позицію, яку зайняла його країна в рамках міжнародних органів, так і за гуманітарну місію [29], в рамках якої були прийняті на лікування в Бухарест українські громадяни, що постраждали в результаті протистояння на Майдані Незалежності [15]. Важливо, що в ході візиту дві сторони перейшли від заяв до конкретних кроків у питаннях безпеки. Так, Т.Корлецян і А.Дешиця підписали Угоду між Урядом Румунії та Кабінетом Міністрів України про заходи щодо зміцнення довіри і безпеки, яка передбачає взаємне сповіщення про військову діяльність наземних і повітряних частин у прикордонних районах [29].

Під час зустрічі з американськими офіційними особами у квітні 2014 р., Т.Корлецян пояснив, що не в останню чергу позиція Румунії обумовлена загрозами, які несе Росія в південних областях України (в першу чергу Одещині) та Придністров'ї. Така діяльність порушить баланс безпеки у Чорноморському регіоні на користь РФ. У зв'язку з цим Румунія і виступає за більш потужну воєнну присутність НАТО на східних кордонах ЄС [31].

Президент Румунії Траян Бесеску одним з перших серед лідерів європейських держав заявив, що кримський референдум незаконний і Румунія не визнає його результати. Він, зокрема, зазначив, що “вибори, проведені під загрозою військової окупації, не задовольняють правила демократичного процесу, які можуть бути визнані і узаконені міжнародним співтовариством” [26]. Президент Румунії закликав РФ діяти по відношенню до України відповідно до Статуту ООН та відповідно до принципів міжнародного права, в тому числі, і згідно положень Будапештського меморандуму [26].

Варто відмітити й ініціативу Президента Румунії щодо посередництва його країни на переговорах між Україною та РФ. Так, вже на початку березня Траян Бесеску заявив, що в разі, якщо буде прийнято рішення створити формат переговорів по врегулюванню

напруженості між Україною та Росією, Румунія повинна стати частиною цього формату[24]. У якості аргументів Бесеску нагадав, що в Румунії проживає більше 400 000 українців, вона знаходиться найближче з держав-членів ЄС до Криму та в ста кілометрах від іншого замороженого конфлікту, в Придністров'ї. Крім того, як зазначив Траян Бесеску, Румунія не залежить від імпорту російського газу, а значить, не піддаватиметься економічному тиску з боку РФ [24].

Т. Бесеску одним з перших серед лідерів європейських держав привітав П. Порошенка з перемогою на президентських виборах. Вже 25 травня 2014 р., після оголошення результатів екзит-полу, глава румунської держави оприлюднив поздоровлення, в якому зазначив, що “вибори були вільними та коректними, навіть якщо в деяких регіонах сепаратисти спробували заважати присутності на голосуванні” [6]. Наступного дня після парламентських виборів в Україні 26 жовтня 2014 р. Президент Румунії також привітав їх результати, які засвідчили перемогу проєвропейських партій, а, отже, прагнення українського народу продовжувати свій шлях до європейської інтеграції [19].

Румунія також була першою державою, яка ратифікувала угоду про асоціацію ЄС з Україною і закликала інші країни Євросоюзу зробити те саме. На саміті з координації міжнародної підтримки для України, організованому Європейською комісією, держсекретар Румунії зі стратегічних питань Богдан Ауреску відзначив, що швидка ратифікація румунським парламентом Угод по Асоціації з Молдовою, Україною і Грузією, від 2 і 3 липня, свідчить про надійність і послідовність його країни, яка підтримує європейський курс українського народу. Румунський чиновник також представив проекти з надання допомоги Україні, що ініціюються Румунією, як на двосторонньому рівні, так і у співпраці з міжнародними організаціями. Б. Ауреску відмітив програми з підготовки кадрів, розроблені Міністерством внутрішніх справ, а також підтвердив готовність Румунії надати експертів в процесі реконструкції України, а також у зв'язку із здійсненням Угоди про асоціацію [16].

В умовах очевидної підтримки Росією бойовиків на Донбасі, Президент Т. Бесеску на саміті глав держав та урядів країн ЄС 17 липня закликав Євросоюз до рішучих дій: “Моя точка зору полягає в тому, що якщо ЄС не буде діяти рішучіше в процесі введення санкцій, в негайному переході до третьої фази санкцій, ми будемо мати Україну, перетворену в країну, яка не може рухатися більше в напрямку Європейського Союзу, що вплине і на Республіку Молдова, з придністровським сепаратизмом” [27]. У цьому контексті слід згадати закриття Румунією свого повітряного простору для спецпредставника президента Росії із Придністров'я, віце-прем'єра Дмитра Рогозіна, проти якого були введені санкції ЄС [11]. Про посилення санкцій щодо Росії у зв'язку з підтримкою нею нового “Придністров'я”, румунський президент заявляв неодноразово, навіть за декілька днів перед складанням своїх повноважень [17]. Більше того, Т. Бесеску пропонував підтримати Україну зброєю, щоб вона могла протистояти російській гібридній війні [23].

Як свідчать виступи офіційних осіб Румунії, проблему становища румунської нацменшини та деякі

інші “болючі” питання на період української кризи загострювати не будуть. Однак, на щорічній нараді послів і генеральних консулів 29 серпня 2014 р. Президент Румунії заявив, що після того, як ситуація в Україні стабілізується, потрібно буде “дуже серйозно” відновити проблему румунської меншини в цій країні [23]. Т. Бесеску ще раз висловив своє негативне ставлення до спроби скасування “мовного” закону після приходу нової влади у Києві [23]. Проте, дещо раніше, Траян Бесеску запевнив свого українського колегу, що румунська меншина в Україні віддано підтримує територіальну цілісність нашої країни [9]. Отже, румунська сторона дала зрозуміти, що на період української кризи протиріччя, які існують у двосторонніх відносинах, відкладаються.

25 листопада 2014 р. Вища рада оборони Румунії на чолі з президентом Т. Бесеску провела засідання, на якому було визнано, що криза в Україні впливає на стратегічні пріоритети діяльності Румунії, такі як повітряна й морська безпека, несе економічні та політичні асиметричні загрози у відносинах з країнами регіону, з одного боку, та Росією, з іншого [25].

Крім глави державита міністра закордонних справ, підтримку України виразили й представники румунського парламенту. Вже на початку березня обидві його палати ухвалили декларацію на підтримку євроінтеграції України, а також її суверенітету і цілісності. Також румунські політики засудили дії російського керівництва, як у формі військового втручання, так і у вигляді економічного тиску [10]. 26 травня 2014 р. під час зустрічі Посла України в Румунії Теофіла Бауера з заступником Голови Сенату Румунії Николаєм Мога, останній зазначив, що Румунія і надалі підтримує суверенітет і територіальну цілісність Української держави, засуджує т.зв. “референдуми” в АР Крим, Донецькій та Луганській областях, які суперечать Конституції України [8]. На початку червня 2014 р. представники парламентів Румунії та США Валеріу Згоня і Майкл Тернер ухвалили спільну декларацію, в якій засудили агресію РФ проти України і висловили стурбованість можливим розширенням воєнних нестабільностей в напрямку Республіки Молдова [12].

Підтримали Україну і депутати Європейського Парламенту від Румунії. Так, під час зустрічі Т. Бауера з депутатом ЄП, членом Комітету з парламентського співробітництва між Україною та ЄС, К. Іваном, останній позитивно відзначив зусилля української влади для мирного врегулювання ситуації на сході країни та запевнив у підтримці румунською делегацією в Європарламенті позиції України та перспективи її зближення з ЄС [7].

Свідченням реальної підтримки офіційною Румунією курсу нинішньої української влади на європейську інтеграцію є підписання 02 жовтня 2014 р. угоди між урядами двох країн про місцевий прикордонний рух [5]. Після набуття нею чинності громадяни обох держав отримують можливість перетинати кордон у спрощеному режимі. Під час перебування у Києві румунський прем'єр-міністр Віктор Понта заявив, що рішення про відміну візового режиму для громадян України, яке підтримує Румунія, має бути прийнято і на рівні Європейського Союзу [22].

Очевидно, що в умовах економічної та політичної ізоляції Росії, яка стає дедалі непрогнозованою, розробляються стратегії побудови альтернативних транспортних маршрутів з Азії в Європу. Перші кроки у цьому вже зроблені. Зокрема, нещодавно Україною, Румунією і Грузією відкрито новий перспективний міжнародний транспортний маршрут – регулярна автомобільно-вантажна поромна лінія Іллічівськ-Констанца-Батумі [13]. Це дозволило ще на крок наблизитися до створення універсальних міжнародних транспортних мереж, що об'єднують Азію і Європу, країни Чорноморського, Каспійського та Середземноморського регіонів.

В цілому, точка зору румунського уряду в особі його голови В.Понти та міністра закордонних справ Т.Корлецяна[20; 21] щодо українських подій повністю співпадає з президентською та парламентською. Таким чином, позиція румунських владних структур з українського питання, незважаючи на внутрішні політичні протиріччя між ними, є однотайною.

Таким чином, Румунія з початку українсько-російського протистояння послідовно підтримує територіальну цілісність і суверенітет України та засуджує агресивні дії Росії. З одного боку, позиція румунської сторони пояснюється її прагненням чітко дотримуватись офіційного курсу ЄС та НАТО, з іншого – усвідомленням, що дії РФ загрожують безпеці Румунії. Адже в разі реалізації проекту “Новоросія” біля її кордонів з'явиться ще одна невизнана держава, яка разом з Придністровською Молдавською Республікою та АТУ Гагаузії ще більше дестабілізує ситуацію в Причорноморському регіоні та впритул наблизить Росію до румунських кордонів. Слід підкреслити, що українські події поставили на задній план протиріччя, які ще донедавна були каменем спотикання між двома сторонами (зокрема, територіальні питання, становище нацменшин тощо). Отже, в нинішніх умовах своєрідною гарантією національної безпеки Румунії є існування стабільної та цілісної України, інтегрованої в європейський політичний та економічний простір.

Список використаних джерел

- Гончар М. Україна, Румунія і Чорне море: вікно можливостей на тлі російсько-української війни [Електронний ресурс] / Михайло Гончар, Ярослав Матійчик, Сергій Герасимчук, Руслан Гідора // Дзеркало тижня. Україна. – 2014. – №39. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-rumuniya-i-chorne-more-vikno-mozhlyvostey-na-tli-rosiysko-ukrayinskoyi-viyni-.html>
- Гулевич В. Великая Румыния и молчание Киева [Електронний ресурс] / Владислав Гулевич. – Режим доступу: <http://rusdozor.ru/2014/07/22/velikaya-rumuniya-i-molchanie-kieva/>
- Криза в Україні: яку стратегію обере Румунія? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geostrategy.ua/node/803>
- Макаренко П. Румунія: погляд на врегулювання українсько-російської кризи [Електронний ресурс] / Петро Макаренко. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/anglomovna-versija/view/article/rumuniya-pogljad-na-vreguluvannya-ukrajinsko-rosiiskoji/>
- Підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про місцевий прикордонний рух [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/28439-pidpisannya-ugodi-mizh-kabinetom-ministriv-ukrajini-ta-uryadom-rumuniji-pro-miscevij-prikordonnij-ruh>
- Поздоровлення Президента Румунії Траяна Бесеску Петру Порошенку з нагоди перемоги на президентських виборах в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/23455-pozdorovlennya-prezidenta-rumuniji-trajana-besescu-petru-poroshenku-z-nagodi-peremogi-na-prezidentsykih-viborah-v-ukrajini>
- Посол України в Румунії Теофіл Бауер зустрівся з депутатом Європейського Парламенту від Румунії, членом Комітету з парламентського співробітництва між Україною та ЄС Каталіном Соріном Іваном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/28153-posol-ukrajini-v-rumuniji-teofil-baujer-zustrivsvya-z-deputatom-jevropejsykogo-parlamentu-vid-rumuniji>
- Посол України в Румунії Теофіл Бауер провів зустріч з заступником Голови Сенату Румунії Николаєм Мого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/23546-posol-ukrajini-v-rumuniji-teofil-baujer-proviv-zustrich-z-zastupnikom-golovi-senatu-rumuniji-nikolajem-moga>
- Президент України Петро Порошенко провів переговори з Президентом Румунії Траяном Бесеску [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/25405-prezident-ukrajini-petro-poroshenok-proviv-peregovori-z-prezidentom-rumuniji-trajanom-besescu>
- Румунський парламент прийняв декларацію в піддержку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romania-today.ru/news/politics/2014/03/13/Rumynskiy-parlament-prinyal-deklaraciyu-v-podderzhku-Ukrainy/>
- Румунія закрила свій повітряний простір для російського чиновника [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tvi.ua/new/2014/05/10/rumuniya-zakryla-sviy-povityranyyu-prostir-dlya-rosiyskoho-chynovnyka>
- Румунські та американські парламентарії ухвалили декларацію щодо України та Молдови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/ukr/news/rumunski-ta-amerikanski-parlamentarii-uhvalili-deklaratsiyu-shchodo-ukraini-ta-moldovi-I944451>
- Україну, Румунію та Грузію поєднав новий транспортний маршрут [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/~/336560%3Cbr%3E>
- Чернявський А. Інтереси Румунії в українському конфлікті і відкриття юго-західного фронту [Електронний ресурс] / Артем Чернявський. – Режим доступу: <http://hvylyia.net/analytiks/geopolitics/interesyi-rumuniji-v-ukrainskom-konflikte-i-otkrytie-yugo-zapadnogo-fronta.html>
- Щодо перебування постраждалих українців на лікуванні у Румунії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/18646-shhodo-perebuvannya-postrazhdalih-ukrajinciv-na-likuvanni-u-rumuniji>
- Apel pentru ratificarea rapidă a Acordurilor de Asociere cu R. Moldova, Georgia și Ucraina [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4510>
- Declarația de presă a președintelui României, domnul Traian Băsescu, înaintea participării la reuniunea Consiliului European de la Bruxelles, Regatul Belgiei (18 decembrie 2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=15378&PRID=search
- Iulian Chifu a lansat cartea “Prospective of Ukraine Crisis: Scenarios for a mid-long term evolution” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oranoua.ro/iulian-chifu-prospective-ukraine-crisis/>
- Mesajul președintelui României, domnul Traian Băsescu, cu privire la alegerile parlamentare din Ucraina de duminică, 26 octombrie a.c. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=15293&PRID=search
- Ponta, despre Ucraina: Poziția României este de coordonare cu SUA și partenerii europeni [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.stiripesurse.ro/ponta-despre-ucraina-poziția-româniei-este-de-coordonare-cu-sua-si-partenerii-europeni_924015.html
- Ponta, discurs înflăcărat la New York despre Statul Islamic și agresiunea Rusiei [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ziare.com/victor-ponta-premier/ponta-discurs-inflacarat-la-new-york-despre-statul-islamic-si-agresiunea-rusiei-1324168>
- Ponta sustine ridicarea vizelor “cat mai curand” pentru Ucraina in UE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.stiripesurse.ro/ponta-sustine-ridicarea-vizelor-cat-mai-curand-pentru-ucraina-in-ue_934778.html
- Președintele Traian Băsescu la întâlnirea anuală cu ambasadorii și consulii generali ai României [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4630>
- România trebuie să facă parte dintr-un format de negocieri

pentru soluționarea tensiunilor dintre Ucraina–Rusia [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4012>

25. Ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din data de 25 noiembrie a.c. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=15340&_PRID=search

26. T. Băsescu: Referendumul din Crimeea, ilegal; România nu recunoaște rezultatele acestuia [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4041>

27. Băsescu: UE trebuie să acționeze mai hotărât în ceea ce privește Ucraina [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4513>

28. Titus Corlățean a participat la reuniunea extinsă a Grupului de la Vișegrad [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/3976>

29. Titus Corlățean în vizită de lucru la Kiev [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4008>

30. Titus Corlățean și secretarul general al NATO au discutat despre situația din Ucraina [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4010>

31. Titus Corlățean: “The Russian threat is a reality” [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.mae.ro/node/26300>

References

1. Gonchar M. Ukrai'na, Rumunija i Chorne more: vikno mozhlyvostej na tli rosijs'ko-ukrai'ns'koi' vijny [Elektronnyj resurs] / Myhajlo Gonchar, Jaroslav Matijchuk, Sergij Gerasymchuk, Ruslan Gidora // Dzerkalo tyzhnja. Ukrai'na. – 2014. – №39. – Rezhym dostupu: http://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-rumuniya-i-chorne-more-vikno-mozhlyvostej-na-tli-rosijsko-ukrayinskoyi-viyni-_html

2. Gulevich V. Velikaja Rumynija i molchanie Kiev [Elektronnyj resurs] / Vladyslav Gulevych. – Rezhym dostupu: <http://rusdozor.ru/2014/07/22/velikaya-rumyniya-i-molchanie-kieva/>

3. Kryza v Ukrai'ni: jaku strategiju obere Rumunija? [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://geostrategy.ua/node/803>

4. Makarenko P. Rumunija: pogljad na vreguljuvannja ukrai'ns'ko-rosijs'koi' kryzy [Elektronnyj resurs] / Petro Makarenko. – Rezhym dostupu: <http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/anglomovna-versija/view/article/rumunija-pogljad-na-vreguljuvannja-ukrajinsko-rosijskoi/>

5. Pidpysannja Ugody mizh Kabinetom Ministriv Ukrai'ny ta Urjadom Rumunii' pro miscevyj prykordonnij ruh [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/28439-pidpysannja-ugodi-mizh-kabinetom-ministriv-ukrajini-ta-uryadom-rumuniji-pro-miscevij-prikordonnij-ruh>

6. Pozdorovlennja Prezidenta Rumunii' Trajana Besesku Petru Poroshenku z nagody peremogy na prezidents'kyh vyborah v Ukrai'ni [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/23455-pozdorovlennja-prezidenta-rumuniji-trajana-besesku-petru-poroshenku-z-nagodi-peremogi-na-prezidentsykih-vyborah-v-ukrajini>

7. Posol Ukrai'ny v Rumunii' Teofil Bauer zustrivsia z deputatom Jevropejs'kogo Parlamentu vid Rumunii', chlenom Komitetu z parlament's'kogo spivrobotnytstva mizh Ukrai'noju ta JeS Katalinom Sorinom Ivanom [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/28153-posol-ukrajini-v-rumuniji-teofil-bauer-zustrivsia-z-deputatom-jevropejskogo-parlamentu-vid-rumuniji>

8. Posol Ukrai'ny v Rumunii' Teofil Bauer proviv zustrich z zastupnykom Golovy Senatu Rumunii' Nikolajem Moga [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/23546-posol-ukrajini-v-rumuniji-teofil-bauer-proviv-zustrich-z-zastupnykom-golovi-senatu-rumuniji-nikolajem-moga>

9. Prezident Ukrai'ny Petro Poroshenko proviv peregovory z Prezidentom Rumunii' Trajanom Besesku [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/25405-prezident-ukrajini-petro-poroshenok-proviv-peregovori-z-prezidentom-rumuniji-trajanom-besesku>

10. Rumynskij parlament prinjal deklaraciju v podderzhku Ukrainy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://romania-today.ru/news/politics/2014/03/13/Rumynskiy-parlament-prinjal-deklaraciju-v-podderzhku-Ukrainy/>

11. Rumunija zakryla svij povitryanjy prostir dlja rosijs'kogo chynovnyka [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tv.ua/new/2014/05/10/rumunija-zakryla-svij-povitryanyj-prostir-dlja-rosijskoho-chynovnyka>

12. Rumun's'ki ta amerykans'ki parlamentarii' uhvalyly

deklaraciju shhodo Ukrai'ny ta Moldovy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/rumunski_ta_amerikanski_parlamentearii_uhvalili_deklaratsiyu_shhodo_ukraini_ta_moldovi_1944451

13. Ukrai'nu, Rumuniju ta Gruziju pojednav novyj transportnyj marshrut [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://news.finance.ua/ua/news/~/336560%3Cbr%3E>

14. Chernjavskij A. Interesy Rumynii v ukrainskom konflikte i otkrytie jugo-zapadnogo fronta [Elektronnyj resurs] / Artem Chernjavskij. – Rezhym dostupu: <http://hvyly.net/analytic/geopolitics/interesyi-rumynii-v-ukrainskom-konflikte-i-otkrytie-yugo-zapadnogo-fronta.html>

15. Shhodo perebuvannja postrazhdalych ukrai'nciv na likuvanni u Rumunii' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://romania.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/18646-shhodo-perebuvannja-postrazhdalih-ukrajinciv-na-likuvanni-u-rumuniji>

16. Apel pentru ratificarea rapidă a Acordurilor de Asociere cu R. Moldova, Georgia și Ucraina [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4510>

17. Declarația de presă a președintelui României, domnul Traian Băsescu, înaintea participării la reuniunea Consiliului European de la Bruxelles, Regatul Belgiei (18 decembrie 2014) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=15378&_PRID=search

18. Iulian Chifu a lansat cartea “Prospective of Ukraine Crisis: Scenarios for a mid-long term evolution” [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.oranoua.ro/iulian-chifu-prospective-ukraine-crisis/>

19. Mesajul președintelui României, domnul Traian Băsescu, cu privire la alegerile parlamentare din Ucraina de duminică, 26 octombrie a.c. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=15293&_PRID=search

20. Ponta, despre Ucraina: Poziția României este de coordonare cu SUA și partenerii europeni [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.stiripesurse.ro/ponta-despre-ucraina-poziția-romaniei-este-de-coordonare-cu-sua-si-partenerii-europeni_924015.html

21. Ponta, discurs înflăcărât la New York despre Statul Islamic și agresiunea Rusiei [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ziare.com/victor-ponta-premier/ponta-discurs-inflacarat-la-new-york-despre-statul-islamic-si-agresiunea-rusiei-1324168>

22. Ponta sustine ridicarea vizelor “cat mai curand” pentru Ucraina in UE [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.stiripesurse.ro/ponta-sustine-ridicarea-vizelor-cat-mai-curand-pentru-ucraina-in-ue_934778.html

23. Președintele Traian Băsescu la întâlnirea anuală cu ambasadorii și consulii generali ai României [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4630>

24. România trebuie să facă parte dintr-un format de negociere pentru soluționarea tensiunilor dintre Ucraina–Rusia [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4012>

25. Ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din data de 25 noiembrie a.c. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://presidency.ro/?_RID=det&tb=date&id=15340&_PRID=search

26. T. Băsescu: Referendumul din Crimeea, ilegal; România nu recunoaște rezultatele acestuia [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4041>

27. Băsescu: UE trebuie să acționeze mai hotărât în ceea ce privește Ucraina [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4513>

28. Titus Corlățean a participat la reuniunea extinsă a Grupului de la Vișegrad [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/3976>

29. Titus Corlățean în vizită de lucru la Kiev [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4008>

30. Titus Corlățean și secretarul general al NATO au discutat despre situația din Ucraina [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4010>

31. Titus Corlățean: “The Russian threat is a reality” [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.mae.ro/node/26300>

Mateleshko Y. P., PhD in History, Associate Professor at the Department of Country Studies, The state higher educational institution “Uzhhorod National University” (Ukraine, Uzhhorod), mateleshko@yandex.ua

Relations between Ukraine and Romania in the context of Ukrainian–Romanian confrontation in 2014

The article elucidates relations between Ukraine and Romania on the background of Ukrainian–Russian conflict in 2014. Special attention is paid to the position of officials in Bucharest on crisis events in Ukraine. It was found that Romania since the early days of the Ukrainian crisis consistently supports the

territorial integrity and sovereignty of Ukraine and condemns Russia's aggressive actions. Position the Romanian side due to its desire to strictly follow the official policy of the EU and NATO, as well as threats to the national security of Romania from Russia that by supporting puppet "Republics" destabilize the situation in the Black Sea region.

Keywords: Ukraine, Romania, the Russian-Ukrainian conflict, bilateral cooperation, national security, regional security.

Мателешко Ю. П., кандидат исторических наук, доцент кафедры страноведения, ГВУЗ "Ужгородский национальный университет" (Украина, Ужгород), mateleshko@yandex.ua

Отношения Украины и Румынии в контексте российско-украинского противостояния 2014 г.

Осуществлен анализ отношений Украины и Румынии на фоне российско-украинского конфликта 2014 г. Особое внимание уделено позиции официальных представителей Бухареста в отношении кризисных событий в Украине. Выяснено, что Румыния с первых дней российско-украинского противостояния последовательно поддерживает территориальную целостность и суверенитет Украины и осуждает агрессивные действия РФ. Позиция румынской стороны объясняется ее стремлением четко придерживаться официального курса ЕС и НАТО, а также угрозой национальной безопасности со стороны России, которая, путем дестабилизации геополитической ситуации в Черноморском регионе, несет серьезные риски для Румынии и ее соседей.

Ключевые слова: Украина, Румыния, украинско-российский конфликт, двустороннее сотрудничество, национальная безопасность, региональная безопасность.

* * *

УДК 94(477)“1941/1945”

Мельничук Н. В.

аспірантка кафедри історії та культури України,
ДВНЗ “Переяслав–Хмельницький
ДПУ імені Григорія Сковороди”
(Україна, Переяслав–Хмельницький),
linochka.n@mail.ru

ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІІ ГОЛОКОСТУ

Аналізується термінологічний апарат, який використовується в сучасній історичній науці для вивчення проблем політики Голокосту, яка проводилася нацистською Німеччиною на окупованих теренах України.

Ключові слова: Голокост, геноцид, євреї, окупаційний режим, нацизм.

Будь-яка галузь науки передбачає наявність усталеного й загальноприйнятого дефініційного апарату. Цей фактор визначає “зрілість” певного наукового напрямку досліджень. Тому, слід розглянути які терміни використовувалися, а подекуди, для наукового осмислення й вивчення тих трагічних для єврейської спільноти подій, використовуються й сьогодні.

Відразу зазначимо, що термінологія теми Голокосту не є інтелектуальним продуктом вітчизняного наукового дискурсу, а увійшла в українську гуманітаристику ззовні, у тому числі й з Ізраїлю. Цьому сприяло й те, що трагічна доля євреїв в роки Другої світової війни радянськими істориками практично не вивчалася, а тому, термінологічний базис вже був підготовлений зарубіжними дослідниками й інтегрувався у вітчизняну науку починаючи з 90-х рр. XX ст. практично в готовому вигляді. Окремі поняття цієї теми визначені в довіднику О.Гісема та О.Мартинюка [1]. Але, немало із цих понять усе ще потребують уточнення та доопрацювання науковцями.

Базисною, вихідною дефініцією, яка застосується практично усіма дослідниками є “геноцид” – цілеспрямовані дії з метою знищення повністю або частково окремих груп населення чи цілих народів за

національними, етнічними, расовими або релігійними мотивами. Вперше його в 1943 р. вжив американський юрист Р.Лемкін. Після видання його книги “Основное правило в Европе”, термін отримав широкого поширення, а згодом перетворився на юридичне поняття [2, с. 345]. Сам термін, здебільшого для показу злочинів гітлерівців в окупованій країні широко застосовувався радянськими науковцями.

Термін набув значного поширення як в історичній науці, так і в юридичній практиці. Але, він мав суто інтернаціональне забарвлення і на думку ізраїльських вчених не передавав усього трагізму ситуації, в якій опинився єврейський народ. Тому група ізраїльських, європейських та американських вчених запропонувала до вживання ще кілька термінів: Голокост, Шоа та Катастрофа. Останні два терміни найбільш вживані науковцями Ізраїлю.

Слово Голокост в перекладі із грецької означає всеспалення, принесення жертви Богу шляхом її спалення. Івритський термін Шоа – означає велике лихо, нещастя. В українській науці більш застосовуваним виявився термін Голокост, хоч інколи зустрічаються як геноцид так і Катастрофа. А найбільш часто терміни геноцид та Голокост вживаються як дефініції синонімічного ряду. В окремих монографіях на одній сторінці можна зустріти як означення Голокосту так і Катастрофи [3, с. 34]. Подекуди, при вивченні подій Голодомору 1932–1933 рр. в Україні застосовується й словосполучення – український Голокост. У цілому, цей підхід в гуманітаристиці не вітається.

І.Щупак, пропонує застосовувати поняття “Шоа”, оскільки, з контексту Резолюції Генеральної Асамблеї ООН №60/7 “Пам’ять про Голокост” (1 листопада 2005 р.), де говориться про “Голокост, що призвів до винищення однієї третини євреїв і незліченої кількості представників інших меншин” (тут і далі – переклад автора) впливає, що Голокост був спрямований не тільки проти євреїв, а й проти інших спільнот. Це підтверджується у Посланні до Приводу Міжнародного дня пам’яті жертв Голокосту Генерального Секретаря ООН Пан Гі Муна 27 січня 2009 р. Отже, на думку І.Щупака термін “Голокост”, що протягом багатьох років вживався на позначення саме єврейської трагедії, на сьогодні видається не досить чітко визначеним і часто використовується до нацистського геноциду взагалі. Саме тому більш прийнятним поняттям, що характеризує гітлерівську політику і практику винищення євреїв під час Другої світової війни, є термін “Шоа” (з івр. – “катаклізм, катастрофа, зазвичай неочікувана”). Цим поняттям варто користуватись і щодо нацистського “остаточного вирішення єврейського питання” на теренах України; у певному контексті поняття “Голокост” та “Шоа” можна використовувати як синоніми – зазначає дослідник.

Він вважає, що такий підхід засвідчує безпрецедентність цього явища світової історії, адже, вперше в історії найважливішим елементом державної політики великої світової держави – Німеччини – стала політика тотального фізичного винищення цілого народу – євреїв. Антисемітизм (поряд з ідеєю світового панування) став ідеологічним стрижнем гітлерівського режиму навіть попри ту шкоду, якої він завдавав